

İNTERNET OLMADAN ENDÜSTRİ 4.0 OLMAZ!

Emin Köksal
Bahçeşehir Üniversitesi
emin.koksal@eas.bau.edu.tr

“Endüstri 4.0”, 2016 yılında Türkiye’de en çok konuşulan konulardan biri olmaya aday gibi görünüyor. Hazırlanan raporlara, Türkiye’de faaliyet gösteren teknoloji firmalarının sunumlarına ve hükümet yetkililerinin açıklamalarına bakarsanız Endüstri 4.0’a geçişin bizi ileri ülkeler düzeyine taşıyacağı ifade ediliyor. Fakat, durum pek öyle görüldüğü gibi değil! Endüstri 4.0’a sadece firmalar değil toplum da hazır olmalı. Bu da İnternet’in yayılımını arttırıp kullanımını yaygınlaştırmadan mümkün gibi gözüküyor. Zira ileri ülkeler ile kıyasladığında memleketteki dijital entegrasyon oldukça düşük ve entegre olanlar ile olmayanlar arasında ciddi bir uçurum var. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomi Bölümü’nden meslektaşım Bülent Anıl ile yeni bitirdiğimiz bir çalışma¹ hem çeşitli boyutlarıyla bu uçurumu ortaya koyuyor, hem de kapamak için bazı yollar öneriyor.

Tek Rakibimiz Portekizliler!

İnternet’i bizden daha fazla temel hak olarak gören çok az millet var. BBC’nin 2011 yılında 26 ülkede yaptırdığı bir araştırma, katılımcıların yüzde 80’inin İnternet’i temel bir hak olarak gördüğüne işaret ediyor. Bu araştırma, Türkiye’de İnternet erişimini kendileri için temel bir hak olarak görenlerin oranını da yüzde 91 olarak gösteriyor. Bu oranla, araştırmada yer alan diğer ülkeler arasında, Portekiz’den sonra ikinci sırada yer alıyoruz.

Milletimizin İnternet’i temel bir hak olarak görmesinin tabii ki siyasi bir yansıması var. İnternet ve bilişim teknolojilerine verilen önem, hem hükümet programlarında, hem de diğer birçok strateji belgesinde yoğun bir şekilde vurgulanıyor. Örneğin seçim sonrası açıklanan 64. Hükümet Programı adeta dijital bir devrime işaret ediyor. Ülkenin tüm meselelerine dair yapılacakları anlatan bu dokümanda, “İnternet”, “bilişim” ve “e-devlet” kelimeleri tarandığında, sadece nicelik olarak değil nitelik olarak da bu kelimelerin önemli bir yer tuttuğu görülüyor.

Yolun Yarısındayız!

Gelin görün ki, temel bir hak olarak gördüğümüz ve hükümet programlarında sıkça anılan İnternet’in yaygınlığı meselesinde, gelişmiş dünyanın kat ettiği yolun yarısındayız henüz. 2014 yılsonu itibariyle baktığımızda, 100 kişi başına düşen İnternet bağlantısı olarak anılan penetrasyon (yayılm) oranında Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde oldukça gerilerde yer alıyor. Sadece evlerimizde olan sabit İnternet bağlantısında değil, son yıllarda yaygınlığının artmasıyla övündüğümüz mobil İnternet bağlantısında da durum aynı.

¹ Bülent ANIL ve Emin KÖKSAL, Türkiye’de İnterneti Kimler İçin Kullanıyor? <https://koksalemin.files.wordpress.com/2016/06/anil-koksal.pdf>

İnternet'in Yayılımını Nasıl Arttıracamız?

Harvard Üniversitesi Berkman İnternet ve Toplum Merkezi'nin gerçekleştirdiği geniş kapsamlı araştırmanın sonuçları, talep tarafındaki faktörlerin, İnternet'in yayılımında daha etkili olduğuna işaret ediyor. Arz tarafında izlenen politikalar ve düzenleyici kuralların etkisinin ise oldukça sınırlı olduğunu ortaya koyuyor. Daha somut bir ifadeyle, bahsi geçen araştırma sosyoekonomik, demografik ve bölgesel faktörlerin İnternet'in yayılımında asıl rolü oynadığına işaret ediyor. Literatürdeki birçok araştırma da bunu destekler nitelikte. Bizim yaptığımız araştırma da sosyoekonomik, demografik ve bölgesel faktörlerin Türkiye'de İnternet'in yayılmasında belirleyici olduğunu gösteriyor.

Çalışmada kullandığımız veri seti, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2014 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Anketi'ne ait. TÜİK'in her yıl yaptığı bu anketin amacı, hane halklarının sahip olduğu bilgi-iletişim teknolojileri araçları ve bunların kullanımları hakkında bilgi edinmek. Oldukça geniş bir örnekleme sahip olan bu anket, Türkiye geneline temsil yeteneğine sahip. Dolayısıyla sektördeki firmaların, sadece büyükşehirlerde ve kısıtlı sayıda insanla, kendi amaçları doğrultusunda yaptıkları anketlerden oldukça farklı bir yapıya sahip.

İnternete Erişimde Uçurum Var!

Çalışmanın ilk bulguları İnternet bağlantısı olanlar ile olmayanlar arasında hem gelir, hem de eğitim düzeyi açısından çok ciddi bir farklılığa işaret ediyor. Şöyle ki, İnternet'e bağlı hanelerin ortalama geliri ile bağlı olmayanların ortalama geliri arasında en az iki kat fark olduğu görülüyor. Bununla birlikte ortalama eğitim düzeyleri arasında ise gelirden çok daha keskin bir ayırım göze çarpıyor. İnternet erişimi olan bireylerin ortalama yüzde 15'i üniversite mezunu, erişimi olmayanlarda ise bu ortalama on binde 5 civarında. Yaş ve çalışma durumunda da çarpıcı farklılıklar olduğu dikkat çekiyor. Özetle bu durum Türkiye'de bir dijital uçurumun varlığına işaret ediyor.

Erişimde Belirleyici Etmenler

İnternet erişimini hanelerin/bireylerin hangi özellikleri belirliyor? Çalışmanın asıl odağını oluşturan bu soruya bulduğumuz cevap: hane geliri, çalışıyor olmak, lise veya üniversite mezunu olmak, genç olmak ve erkek olmak, İnternet'e bağlanma olasılığını artırıyor. Bu durum baş-

ka ülkeler için yapılmış çalışmaların sonuçlarını Türkiye için de doğrular nitelikte. Fakat bu çalışmalardan farklı olarak, hanede ilkokul çağındaki çocuğun olması da İnternet'e bağlanma açısından önemli bir belirleyici olarak karşımıza çıkıyor.

Peki, bu çalışmanın bulguları bize ne söylüyor?

Öncelikle ortaya koyduğumuz dijital uçurumun varlığı dikkate alınmalı. Bu uçurumu göz ardı edersek, Endüstri 4.0'ı, "Endüstri: 4, Türkiye: 0" şeklinde okuma riskimiz oldukça yüksek. Bu riski bertaraf etmek için kaybedecek bir günümüz bile yok.

İkincisi, hanede ilkokul çağındaki çocuğun İnternet'e bağlanmayı daha olası hale getirmesi; büyük bir fırsat. Zira Türkiye'de ilkokul çağındaki bu kadar kalabalık bir nüfusu bir daha görmek mümkün olmayacak. TÜİK'in nüfus projeksiyonlarına bakıldığında, 2023 yılına kadar ilköğretim çağındaki nüfusun 2008 yılına kıyasla 1 milyon kişi azalacağı görülüyor. Bu fırsatı kaçırmamak ve bu çağındaki çocukları dijital dünya ile tanıştırmak gerekiyor. Bunun için hala tam anlamıyla hayata geçmeyen Fatih Projesi'ne hız verilmeli; gerekirse "Fatih 2.0" icat edilmeli.

Son olarak, kadının iş gücüne katılım oranı arttırılmadığı sürece, kadın-erkek arasında birçok alanda var olan uçurumun dijital anlamda da giderilemeyeceği gözüküyor. Başka birçok yerde de çare olacak bu mesele de unutulmamalı! ■

Değişkenler	Erişimi olanlar	Olamayanlar
Hanenin ort. geliri	2.510 TL	1.230 TL
Erkek oranı	%58	%40
Yaş ortalaması	33	48
Lise mezunu oranı	%30	%0,6
Üniversite mez. oranı	%15	%0,005
Çalışma oranı	%55	%29

